

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Leids Departement Bestuurskunde gastheer van symposium over de bijzondere aard van het werken voor de overheid: in dienst van het publieke belang

Libgott, R.

Citation

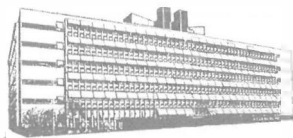
Libgott, R. (2007). Leids Departement Bestuurskunde gastheer van symposium over de bijzondere aard van het werken voor de overheid: in dienst van het publieke belang. *Bestuurskundige Berichten*, 22(3), 30-31. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3211637>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3211637>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

In de rubriek 'Intussen op de 5^e' wordt aandacht besteed aan onderzoek en projecten die binnen het Departement Bestuurskunde worden uitgevoerd. Waar houden de docenten zich, naast de colleges, op de 5^e etage van de faculteit zoal mee bezig?

Leids Departement Bestuurskunde gastheer van symposium over de bijzondere aard van het werken voor de overheid

In dienst van het publieke belang

Door Ruben Libgott

Naast het geven van onderwijs en het doen van onderzoek, worden er ook andere interessante activiteiten ontplooid op het Leidse Departement Bestuurskunde. Zo vond op 7 juni jl. op de Campus Den Haag een bijzondere bijeenkomst plaats, georganiseerd door het Departement in samenwerking met de Raad voor het Openbaar Bestuur. Aanleiding voor dit symposium was het eerder verschenen advies 'Normalisatie rechtspositie overheidspersoneel' van de Raad voor het Overheidspersoneel. In dit rapport werd gesproken over de verschillen tussen het werken voor de overheid en het bedrijfsleven, welke vooral te vinden zijn op het gebied van het imago, beloning, doelstelling, aard, karakter en de grootte van de bedrijvigheid. Onder leiding van dagvoorzitter Frank Kerckhaert (burgemeester van Hengelo) werd er samen met de meer dan 80 aanwezigen, waaronder enkele speciale gasten, zoals voormalig minister Klaas de Vries en rector-magnificus Paul van der Heijden, druk *gebrainstormd* tijdens workshops van de Leidse bestuurskundigen prof. dr. Mark Rutgers, mr. dr. Gerrit Dijkstra, prof. dr. Theo Toonen en dr. Frits van der Meer.

In een humoristische inleiding sprak oud-minister van Sociale Zaken en Binnenlandse Zaken (en tevens voor de duur van één dag minister van Landbouw) Klaas de Vries over de bijzondere positie van de overheid. In zijn rede ergerde hij zich aan de toon van de regering wanneer het op ambtenaren aankomt. Ambtenaren, zo lijkt het, kunnen makkelijk worden ingewisseld voor gratis schoolboeken of vrij museumbezoek, om er later achter te komen dat ze toch wel nodig waren.

De bijzondere positie van de overheid kenmerkt zich volgens De Vries allereerst door haar monopoliepositie (er is geen alternatief beschikbaar of toegestaan). Daarnaast door het feit dat zij in haar eigen handelen aan regels is gebonden conform de rechtstaat, zij het algemeen belang moet dienen, publieke middelen uitgeeft en haar leidinggevenden voor alles verantwoordelijk kunnen worden gesteld. Betreffende dit laatste ziet hij wel een tendens, waarbij bewindspersonen eerst verantwoordelijk waren voor het gehele onder hen ressorterende ambtelijk apparaat, maar zich steeds vaker juist achter de ambtenaren verschuilen. Van ambtenaren wordt verwacht dat zij neutraal en waarde vrij zijn, om het algemeen belang te dienen. Ook hiermee verschilt het werk in de publieke sector aanzienlijk van dat van de private.

In zijn rede noemde De Vries het derhalve vreemd om voor een dergelijke bijzondere organisatie te pleiten dat haar werknemers, de ambtenaren, genormaliseerd zouden worden.

Kantine-personeel

De Leidse rector-magnificus prof. mr. Paul van der Heijden, hoogleraar Arbeidsrecht, bepleitte echter een normalisatie van de rechtspositie van de ambtenaar. Hij noemde ter voorbeeld de situatie van de Vrije Universiteit (een 'bijzondere' universiteit) en de openbare Universiteit van Amsterdam (UvA). Beide

instellingen krijgen betaald uit dezelfde middelen van het ministerie van OCW en de hoogleraren doen hetzelfde werk. Toch wordt een hoogleraar op de UvA 'ambtenaar' genoemd en eenzelfde hoogleraar op de Vrije Universiteit een 'werknemer'. Ook op ministeries is er een dergelijk probleem. Kantinepersoneel, portiers en schoonmakers zijn daar vaak in dienst van private ondernemingen en worden zo binnen de overheid 'werknemer' genoemd. Zelfs beleidsambtenaren hoeven niet meer de status van ambtenaar te hebben, wanneer ze zijn gedetacheerd. Bij privatiseringen kunnen ambtenaren van de ene op de andere dag hun status van ambtenaar inruilen voor die van 'werknemer'.

Ook op het punt van de mogelijke ontslagbescherming van ambtenaren vraagt Van der Heijden hardop af, of het wel sociaal-wenselijk zou zijn om een bepaalde groep mensen te bevoorrechten. In zijn rede noemde hij het een kwestie van 'emotie', dat men wil vasthouden aan de ambtelijke rechtspositie. Hij vindt daarom dat wanneer men niet beslist de status van de ambtenaar te normaliseren, de hele discussie ook eens moet ophouden.

Workshops

Tijdens workshops, verzorgd door docenten van het Leidse departement Bestuurskunde, werd ingegaan op de diverse aspecten die verband houden met het werken voor de overheid. Speciaal voor het symposium hadden de hoogleraren papers geschreven, welke als startpunt konden dienen voor de discussies. In de workshop over 'outputmeting van overheidspersoneel' onder leiding van mr. dr. Gerrit Dijkstra en prof. dr. Theo Toonen ontstond een levendige discussie. De participanten, werkzaam bij verscheidene ambtelijke organisaties, onderkenden dat prestatie metingen nuttig waren, organisaties bleven zo alert. Echter, vooral bij de overheid speelden andere waarden een rol, in vergelijking met de private sector: het democratisch gehalte en de rechtstatelijkheid. Deze mochten volgens de deelnemers niet ten koste gaan van de prestatieverplichtingen.

De integriteit van werknemers in de private en publieke sector stond centraal in de workshop onder leiding van prof. dr. Mark Rutgers. In zijn paper wees hij op de spanning tussen de invoering van de ambtseede in 2006 enerzijds, waarmee de bijzondere positie van de ambtenaar als publieke functionaris werd onderstreept en de discussie over normalisatie anderzijds, waarmee deze positie teniet wordt gedaan. Juist omdat een ambtenaar toegang heeft tot het aanwenden van de grootste machtsmiddelen in de samenleving en deze niet ten voordele van zichzelf of naasten dient te gebruiken, is een eed in de publieke sector van belang om de integriteit te bevorderen. Een integere overheid verlangt ook dat iedereen zich binnen deze organisatie integer gedraagt. De deelnemers aan deze sessie concludeerden dat de discussie over normalisatie derhalve ook niet alleen arbeidsrechtelijk worden bekeken. Er moet ook worden stilgestaan bij de symboolfunctie van de publieke sector.

Tijdens de workshop onder leiding van dr. Frits van der Meer werd het debat aangegaan of overheidspersoneel gewone of bijzondere werknemers zijn. Van der Meer stelde in zijn paper dat wanneer wordt gesproken over 'normalisatie' er teveel een arbeidsrechtelijk discussie wordt gevoerd over de status van de ambtenaar. Het staatsrechtelijke en vooral bestuurskundige

perspectief blijft vaak onderbelicht. Juist wanneer overheden willen afslanken moet worden gekeken naar het doel hiervan. Is dat om geld te besparen of wil men hiermee tot een ander type overheid komen? In dat laatste geval roept het de vraag naar een bijpassende ambtenaar. Derhalve concludeerden de deelnemers aan deze sessie dat er vooral aandacht moet zijn naar wat de positie van de ambtenaar zo bijzonder maakt.

Bestuurlijke vraagstukken

In een afsluiting concludeerde dagvoorzitter Kerckhaert dat de discussie over normalisatie het imago van de overheid kan schaden en juist daarom binnen afzienbare tijd moet worden beslecht. Hij stelde dat de grondslag van de discussie was te vinden in het aantrekkelijk houden van het werken voor de overheid. Misschien dat dit ook via een andere weg kon worden bereikt.

Het symposium in deze vorm als een samenwerking tussen het Departement Bestuurskunde en de Raad voor het Openbaar Bestuur bood een uitdaging voor de aanwezigen om op een intellectueel niveau en ook vooral vanuit persoonlijke ervaringen na te denken over een heikel onderwerp en de problematiek vanuit verschillende invalshoeken te bekijken. Wellicht dat een dergelijke dag een vervolg kan krijgen, door ook binnen het Leidse Bestuurskunde onderwijs met studenten en deskundigen vanuit de verscheidene expertises die het departement rijk is het debat aan te gaan over bestuurlijke vraagstukken.

Oud-minister Klaas de Vries tijdens zijn rede op het symposium.